

УДК 37.014.3

ІНТЕРЕС ПЕДАГОГІВ СВІТУ ДО ШКІЛЬНОЇ РЕФОРМИ ОТТО ГЛЬОКЕЛЯ

Жанна Романова

*Кам'янець-Подільський державний університет,
вул. Огієнка, 61, 32300 Кам'янець-Подільський, Україна*

Розглянуто міжнародний інтерес до віденської шкільної реформи О. Гльокеля, розкрито її зміст, ознаки, цілі. Головну увагу зосереджено на значенні реформи для розвитку освітньої справи в усьому світі, акцентовано на її актуальності.

Ключові слова: шкільна реформа, кількісний аналіз, народна школа, міська шкільна рада, “Шкільна реформа і зарубіжні країни”.

Дослідження міжнародного інтересу до шкільної реформи О. Гльокеля є цілком виправданим. Як неодноразово писали у своїх працях Герман Шнель і Вольфганг Шайбе [5; 6], вивчення цього питання сприятиме розвитку теорії шкільної реформи.

Секретар відділу шкільної реформи Август Везелі відзначав великий інтерес зарубіжних країн до першої фази австрійської шкільної реформи – загальноавстрійської. Дію віденської шкільної реформи Отто Гльокеле перевіряв міністр освіти Німеччини Штрекер, чехословацьке та польське міністерства освіти зверталися до загальної документації реформи, представник румунського міністерства освіти (Санілевич) перебував у Відні й ознайомлювався з ходом реформи. До Відня прибували також представники єврейської, іудейської школи, щоб зібрати матеріал і використати його для створення сучасної школи в новоствореній іудейській державі [7, с. 133].

Про другу фазу віденської шкільної реформи О. Гльокеля найкраще інформував напівофіційний міський збірник “Новий Відень”. Один з його розділів називався “Віденська шкільна реформа і зарубіжні країни”. В ньому зазначалося, що “нові прагнення щодо шкільної освіти Відня викликали серйозний інтерес в іноземних педагогів. З усіх культурно розвинених країн сюди прибули провідні спеціалісти, щоб познайомитися з системою освіти. Міська шкільна рада Відня відкриває для них усі школи. З Відня виходять сьогодні для всього світу численні ініціативи в галузі шкільної реформи. Шкільні заклади Відня відвідують спеціалісти, політики та адміністративні службовці з Албанії, Америки, Африки, Бельгії, Болгарії, Данії, Фінляндії, Франції, Греції, Японії, Італії, Югославії, Латвії, Норвегії, Палестини,

Польщі, Угорщини, Румунії, Росії, Швеції, Швейцарії, України, Чехословаччини” [4, s. 39].

Не лише окремі спеціалісти, але й також групи спеціалістів і вихованців учительських закладів відвідували віденські школи. Протягом 1927/28–1930/31 навчальних років у Відні побували представники таких країн:

Країна	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	Разом
Болгарія	6	5	1	4	16
Данія	3	4	6	12	25
Німеччина	239	103	79	69	490
Англія	15	16	21	29	81
Фінляндія	12	8	6	5	31
Франція	6	-	5	2	13
Югославія	14	10	7	11	42
Латвія	12	9	14	8	43
Норвегія	6	5	5	9	25
Польща	28	31	23	28	110
Румунія	10	10	8	8	36
Швеція	13	8	15	35	71
Швейцарія	14	26	27	27	94
Чехословаччина	26	41	15	29	111
Угорщина	21	12	13	14	60
Росія	2	2	1	-	5
Японія	14	11	10	6	41
Африка	1	-	10	4	15
Палестина	11	8	10	6	35
Америка	82	123	82	86	373

Реформатори дуже добре усвідомлювали міжнародний інтерес до своєї реформи. В головному органі реформаторського руху – журналі “Шкільна реформа” – з’явилася постійна рубрика “Шкільна реформа і зарубіжні країни”, в якій друкувалися ґрунтовні міркування іноземних фахівців, а також статті з іноземних фахових журналів.

Як бачимо, Відень відвідували представники усіх частин світу і майже усіх європейських держав, що свідчить про фактичний міжнародний інтерес до віденської шкільної реформи Отто Гльокеля. За кількістю відвідувачів перше місце посідає Німеччина, друге – Америка [1, s. 274]. Майже кожного року в американських виданнях з’являлися публікації про навчання і виховання в Австрії. Письмові запити щодо документації та матеріалів реформи, доповіді австрійських реформаторів школи за кордоном, їхня

участь у міжнародних конгресах також є свідченням інтересу педагогів світу до системи освіти у Відні.

Показовим є каталог шкільної документації (1924), в якому пропонуються матеріали, що свідчать про перебіг реформи. Тут подаються учнівські та батьківські анкети, роботи учнів народних шкіл, твори з німецької мови, роботи з математики з оцінкою-коментарем (новий тип оцінювання, який не обмежується лише самою оцінкою), учнівські роботи з рукоділля і малювання тощо. Значна увага в каталозі приділяється і новим австрійським підручникам. А додаток до каталогу містить сім сторінок думок, міркувань іноземних фахівців про австрійську шкільну реформу. Це є свідченням діяльності реформаторів: усі їхні прагнення спрямовані на роботу учнів. Саме робота учнів і є конкретним результатом реформи.

Віктор Фадрус писав, що на зламі століть шкільні реформатори мандрували до Мюнхена, Лейпціга, Дрездена, Берліна і далі, а тепер усі шляхи вели до Відня. Реформаторська діяльність, яка здійснювалася у Відні, мала міжнародне значення і була направляючою силою для інших країн [3, s. 93].

Йозеф Дольх, зокрема, у своєму посібнику з педагогіки, який вийшов у 1933 році, зазначив, що спільне навчання в молодших класах, наповнення старшого ступеня духом трудової та загальної школи, створення відомих підручників було цінним зразком для німецької системи освіти [2, s. 35].

З глибокою повагою “Нова цюріхська газета” (1930) писала про австрійську шкільну реформу. Швейцарці вважали, що своїми корінними реформа сягає їхньої країни, а її духовним наставником називали Песталоцці. Вони мріяли про впровадження його ідей у власній країні, вважали, що саме віденці повернули Песталоцці до Швейцарії.

Професор закладу підготовки вчителів із Константинополя Рашид Бей визнав Відень як “Мекку шкільної справи”. Так він назвав свою книгу турецькою мовою.

Одна з ознак віденської шкільної реформи Отто Гльокеля, як висловлювались іноземні фахівці, – завершеність практичного досвіду. В офіційному звіті берлінської міської шкільної ради зазначається, що віденська шкільна реформа базується на науковому дослідженні німецької педагогіки. Що в Німеччині було теоретично майстерно задумано, але не здійснилося, те у Відні стало реальністю. І це є головним досягненням віденської реформи.

Зазначимо, що було б неправильно вважати, що інтерес педагогів усього світу до віденської освітньої реформи обмежувався лише тодішнім часом. У наступні роки реформа тривала і розвивалася. Інтерес до реформи О. Гльокеля не зникав [1, s. 282–283].

Сучасні реформаторські рухи пробудили інтерес до ідей шкільної реформи Гльокеля. Зокрема, в міській раді Відня у 70–80-х роках ХХ ст. дедалі частіше можна було зустріти іноземних педагогів, які займалися дослідницькою роботою в цьому напрямі.

Американський професор педагогіки Георг Хайн у своєму дослідженні (1975) простежує зв'язок між реформаторським рухом у США та віденською шкільною реформою Отто Гльокеле. Віденську шкільну реформу він розглядає як духовну і практичну попередницю сучасного реформування освіти у США. Г. Хайн пояснює, що ці рухи мали подібні ситуації та зв'язки між педагогікою, суспільством і політикою.

Отже, з 1918 року Австрія, точніше Відень, стає центром педагогічного інтересу. Його спричинили шкільна практика, втілення реформаторських ідей О. Гльокеле в дійсність.

Зважаючи на багатогранність цієї проблеми, є необхідність продовжувати її вивчення в майбутньому. Перспективним видається дослідження тенденцій реформування освіти в Австрії у ХХ ст.

1. *Achs O.* Das internationale Interesse an der Schulreform unter Otto Glöckel // Die österreichische Reformpädagogik 1918–1938. Symposiumsdokumenten. Wien-Köln-Graz, 1981.

2. *Dolch J.* Erziehung und Erziehungswissenschaft in Deutschland und Deutschösterreich von 1900 bis 1930. Darmstadt, 1968.

3. *Fadrus V.* Zehn Jahre Schulreform und Schulpolitik in Österreich 1919–1929. Beiträge zur Neugestaltung des Bildungswesens. Wien, 1956.

4. *Glöckel O.* Die Entwicklung des Wiener Schulwesens seit dem Jahre 1919. Wien, 1927.

5. *Scheibe W.* Berthold Otto // Geschichte der Pädagogik des 20. Jahrhunderts. Urban Taschenbücher. Stuttgart. 1978. Bd.1.

6. *Schnell H.* Die österreichische Schule im Umbruch. Wien, 1974.

7. *Wesely A.* Die österreichische Schulreform und das Ausland // Schulreform. Jg. 1922/24.

**EDUCATORS' INTEREST IN THE WORLD TO THE SCHOOL REFORM
OF OTTO GLIOKEL****Zhanna Romanova**

*State Pedagogical University of Kamyanets'-Podil'sk,
Ohienko Str.61, UA-32300 Kamianets'-Podil'sk, Ukraine*

The paper deals with the problem of international interest to the Viena's school reform of O.Gliokel, its main points, content and objectives. The attention is drawn to the role of the reform in the education development all over world. A focus is also laid on the reform significance.

Key words: school reform, quantitative analysis, folk school, city school council, "School Reform and Foreign Countries".

Стаття надійшла до редколегії 23.10.2003
Прийнята до друку 15.01.2004